

N:o 56.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 April 1871, kl. 2 e. m.

Memorial, i anledning af väckt fråga om påbyggnad af flyglarne till Riksdagshuset samt verkställande af åtskilliga andra arbeten inom nämnda hus.

(R. A.)

Uti en till Stats-Utskottet den 27 sistlidne Februari aflåten skrifvelse hafva Fullmäktige i Riksgälds-kontoret anmält, att, ehuru de under sistlidna riksdag uppgjorda och af dåvarande Stats-Utskott uti Memorial N:o 84 förordade förslag dels om beredande af bättre grund under sydöstra flygeln af Riksdagens hus, dels om begge flyglarnes påbyggnad samt verkställandet af åtskilliga andra förändringar af lokalerna inom nämnda hus, icke af Kamrarne biföllos, Fullmäktige dock ansett sig icke kunna underlåta att till ytterligare förberedande behandling företaga frågan om sättet för det oundvikliga afhjelpandet af förstnämnda flygelbyggnads bristfälliga och för dess bestånd i hög grad hotande skick samt om beskaffenheten och omfattningen af de byggnadsarbeten, som i sammanhang dermed syntes böra verkställas. Dervid hade det ej undfallit Fullmäktiges uppmärksamhet, hurusom, äfven i det fall att lämpligare och tillräckligare lokaler skulle genom flyglarnes om- och påbyggnad komma att beredas för Utskotten, det med Riksdagens hus afsedda ändamål efter någon tids förlopp icke komne att uppfyllas, så vida ej inom samma hus kunde för Kamrarne, hvilkas sessionssalar sannolikt snart blefve otillräckliga, anskaffas rymligare lokaler. Huruvida ett således erforderligt ökad utrymme skulle lämpligast kunna åstadkommas genom upplåtandet åt Första Kammaren af Andra Kammarens nuvarande sessionssal och beredandet af ett nytt större samlingsrum för sistbemälda Kammare eller ock på annat sätt, hade Fullmäktige likväl icke varit i tillfälle bedöma; hvarjörer de hos Öfverintendents-embetet anhållit, att någon dertill lämplig person måtte få sig uppdraget att, efter inhemtad kännedom om de förhållanden,

som vid utredningen af de sålunda ifrågasatta mera omfattande förändringarnes och byggnadsarbetenas utförbarhet måste tagas i betraktande, afgifva sitt yttrande derom samt uppgöra förslag till och kostnadsberäkning för desammas verkställande.

I anledning häraf hade Öfverintendents-embetet lemnat ett sådant uppdrag åt Förste arkitekten J. F. Åbom; och hade bemälda embete derefter till Fullmäktige öfverlemnad af Åbom uppgjorda förslag jemte kostnadsberäkning och ritningar, i afseende å hvilka embetet förklarat att, med afseende å byggnadstomtens inskränkta utrymme och beskaffenhet i öfrigt, embetet ej funnit något emot dem att erinra.

Uti Arkitekten Åboms af Fullmäktige till Utskottet aflemnade utlåtande, har bemälda arkitekt först, i afseende på arealen af Riksdagshusets tomter samt storleken dels af den yta de derå uppförda byggnader upptaga, dels af golfytan i Kamrarnes sessionsrum, lemnat följande upplysningar, hvilka torde vara af vikt att känna för bedömandet af de förslag, som kunna framställas i afseende på ett ändamålsenligt anordnande af de för Riksdagen erforderliga lokalerna. Utskottet har deraf inhemtat:

att arealen af Riksdagshusets tomter utgör tillhoppa 42,817 kvadratfot;

att den mot Riddarholmskyrkan vettande långsidan af hufvudbyggnaden, eller f. d. Rikets Ständers hus, håller i längd 168 fot och medelbredd 46 fot, motsvarande en yta af 7,728 kvadratfot;

att vestra flygeln håller i längd 60 och i bredd 37 fot, eller en yta af 2,220 kvadratfot;

att östra flygeln upptager i längd 61 fot och i bredd 37 fot, eller 2,257 kvadratfot;

att f. d. Hebbeska huset håller i längd 96,5 och i bredd 44 fot, eller 4,246 kvadratfot; samt

att öfriga delen af tomterna, som dels innehåller gårdsrum, dels magasin och uthus jemte vaktmästarebostäder m. m., upptager en yta af 26,366 kvadratfot, deruti dock inbegripes en mindre del af f. d. Hebbeska tomten, som begagnas till gata, utgörande omkring 2,195 kvadratfot.

Beträffande Kamrarnes sessionsrum har Arkitekten Åbom vidare upplyst, att Första Kammarens håller i längd 58,5 och i medelbredd 40 fot, eller 2,340 kvadratfot, samt Andra Kammarens i längd 70 och i medelbredd 43 fot, eller 3,010 kvadratfot. Detta sednare rum har alltså nära lika stor golfyta som hela f. d. Hebbeska husets grundyta, hvilken inom murarne håller 3,700 kvadratfot; och är Andra Kammarens mera än en half gång större än hela östra flygeln, hvilken inom murarne håller 1,950 kvadratfot.

Vid öfvervägande af frågan om möjligheten att, derest Andra Kammarens lokal upplätes åt Första Kammararen, inom egendomens nuvarande gränser anskaffa större utrymme åt Andra Kammararen, har Arkitekten Åbom ansett, att ett sådant utrymme lämpligast och bäst kunde beredas, genom att på tomtens nedra del mot den nyanlagda hamnplatsen uppföra en ny byggnad. Då verkställandet af en sådan nybyggnad icke kunde medhinnas på den korta tiden mellan tvänne riksdagar, måste nemligen byggnaden

förläggas på den del af tomten, som icke under riksdagarne ovilkorligen behöfdes för Riksdagens sammankomster. På sådan grund har Arkitekten Åbom uppgjort ritningar till en nybyggnad (hvilka ritningar blifvit af Fullmäktige till Utskottet öfverlemnade och derstädes finnas att tillgå för dem af Riksdagens ledamöter, hvilka önska att deraf taga kännedom); och har vid deras uppgörande blifvit iakttaget, att nybyggnaden kommer i gemenskap med de förut befintliga hufvudbyggnaderna, så att ledamöterna af hvardera Kam-maren, utan att behöfva gå utom huset, må under pågående sammankomster kunna besöka hvarandra. Enligt uppgjort och jemväl bilagdt förslag har kostnaden för denna byggnad med inredning samt uppvärmnings- och luftvexlingsapparater blifvit approximativt beräknad till 336,834 rdr, hvartill kommer kostnaden för möblering och öfriga nödiga inventarier.

Som likväl utförandet af detta arbete erfordrade en tid af minst tre år från dess påbörjande, intill dess de nya lokalerna kunde för sitt ändamål begagnas, men det vore oundgängligen nödigt att beslut ofördröjligen fattades rörande ombyggnad af östra flygeln och i sammanhang dermed om de anordningar, som för den närmaste framtiden vore af behovet påkallade, har Arkitekten Åbom tagit under förnyadt öfvervägande det under sistförflutna riksdag framlagda förslaget om begge flyglarnes påbyggnad, hvarigenom den i hög grad behöfliga utvidgningen af Utskottens lokaler skulle för en jemförelsevis ringa kostnad under tiden mellan tvänne riksdagar kunna vinnas; hvarjemte han, för att bereda nödigt utrymme åt Kamrarnes ledamöter under tiden till dess nya lokaler för dem kunde anskaffas, i enlighet med uppgjorda och aflemnade särskilda ritningar, föreslagit förändring i afseende å sittplatserna inom Kamrarnes nuvarande sessionssalar.

Arkitekten Åbom har i detta sednare hänseende upplyst, att med den anordning af platserna, som för närvarande eger rum, finnas för Första Kammarerna, hvars ledamöter, med inberäkning af talmannen och vice talmannen, nu uppgå till ett antal af 126 personer, 142 platser, då uti detta antal inräknas talmannens och vice talmannens stolar. Af dessa 142 platser äro dock 10 afsedda för Herrar Statsråd, hvadan alltså för närvarande inom Första Kammarernas sessionsrum finnas 6 lediga platser. Men detta antal kunde, om den uti sessionssalen befintliga trappa, i följd af vestra flygelns påbyggnad, borttoges, ökas med ytterligare 6 platser; och om behovet framdeles skulle sådant fordra, kunde genom omplacering af stolarne i främre delen af salen beredas ytterligare 6 platser. Ända till dess ledamöternas antal, som nu är 126, ökades till 144, eller med 18 personer, kunde följaktligen den nuvarande sessionssalen genom vidtagande af nu antydda arrangementer uppfylla det oundgängliga behovet.

Vidkommande åter Andra Kammarerna, har Arkitekten Åbom erinrat, att ledamöternas antal, med inberäkning af talmannen och vice talmannen, för närvarande uppgår till 192 personer, för hvilka, då talmansstolarne inräknas, och sedan 10 platser afsetts för Herrar Statsråd, för närvarande finnas jemnt 202 stolar. Här förestode alltså ett öfverhängande behof att bereda flera platser. Detta kunde, enligt hans åsigt, ske, om stolarne placerades så att, såsom i Första Kammarernas sessionsrum nu till en del eger rum, 4 stolar blefve sammanhängande och en *gång* på hvardera sidan om stora gången

borttoges samt om ungefär samma omplacering af de närmast talmansbordet uppställda stolarne egde rum, som för Första Kammaren föreslagits. Genom en sådan förändrad anordning, hvilken i mån af behof kunde verkställas, vunnes utrymme för icke mindre än 25 ledamöter utöfver det nuvarande antalet.

Efter att sålunda hafva sökt ådagalägga, att Kamrarnes nuvarande sessionssalar kunde genom förändrad anordning af ledamöternas platser lemna rum för det ökade antal ledamöter, som under den närmaste framtiden kan vara att påräkna, har Arkitekten Åbom, i fråga om de byggnadsarbeten, hvilka i sammanhang med afhjelpandet af östra flygelbyggnadens genom grundens beskaffenhet förorsakade bristfälliga skick, borde verkställas, förklarat att, i afseende på så väl denna byggnad som den deremot svarande vestra flygeln, enligt hans förmenande, icke kunde vidtagas mera ändamålsenliga åtgärder, än de som, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det under sistlidne riksdag uppgjorda och af Öfverintendents-embetet gillade förslag, af sednaste Riksdags Stats-Utskott uti dess memorial N:o 84 af den 6 Maj 1870 blifvit förordade; dock hade, i anseende till det sedermera tillkännagifna behovet att inom Riksdagshuset bereda en lämplig embetslokal för Justitie-ombudsmannen några smärre förändringar i berörda förslag och planer blifvit iakttagna.

Enligt det förut uppgjorda och nu ånyo aflemnade förslaget till dessa arbetens verkställande skulle kostnaderna för desamma utgöra följande, i sistnämnda memorial uppgifna belopp, nemligen:

för nybyggnaden af större delen utaf sydöstra flygeln	R:dr 18,253: 92.
för samma flygels påbyggnad med en våning	» 9,630: 80.
för sydvestra flygelns påbyggnad med en våning	» 13,508: 63.
samt för tvänne smärre byggnaders förändrande	» 1.500: —
	<hr/> R:dr 42,893: 35.

och således, med beräkning af 6 procent derutöfver för oförutsedda utgifter, » 2,573: —
uppgå till en summa af R:dr 45,466: 35.

Om nu härtill lägges hvad den af Stats-Utskottet föreslagna täckta gång utefter stora husets södra långsida beräknats kosta, eller » 9,000: —
komme kostnaden för ifrågavarande arbeten att utgöra ett sammanlagdt belopp af R:dr 54,466: 35.

Beträffande de sålunda föreslagna arbetena har Arkitekten Åbom för öfrigt upplyst: att genom deras utförande under instundande sommar skulle behovet för den närmaste framtiden blifva på ändamålsenligt sätt afhjelpat före nästa riksdags början; att det icke vore rådligt att längre dröja med ombyggandet af sydöstra flygeln; att kostnaden för begge flyglarnes påbyggande fullt motsvarades af det högre värde egendomen derigenom erhöile; samt att verkställandet af dessa arbeten icke lade hinder i vägen för det tillika föreslagna större byggnadsföretagets utförande i en framtid, emedan planerna för detta

sednare vore så uppgjorda, att flygelbyggnadernas förändring på föreslaget sätt inginge i planen för det större byggnadsföretaget, om det skulle komma att utföras.

Under erinran om hvad Stats-Utskottets förenämnda memorial innehåller rörande behovet af de nya eller ökade rum och lägenheter, som genom de begge flyglarnes påbyggnad skulle komma att erhållas, hafva Fullmäktige vidare anmält, att Justitie-ombudsmannen hos Fullmäktige gjort framställning derom att, vid den ifrågakämda tillbyggnaden till Riksdagshuset, åt Justitie-ombudsmans-expeditionen måtte beredas en annan lokal, än de åt densamma för närvarande upplåtna rum inom den ena flygeln af Riksgäldskontorets hus, hvilka rum, oaktadt åtskilliga tid efter annan företagna förbättrings- och omboningsarbeten, befunne sig i ett ingalunda tillfredsställande skick och vore så kalla och dragiga, att det dagliga vistandet derstädes måste under den kallare årstiden menligt inverka på tjenstemännens helse. Med anledning af denna framställning och den deruti uppgifna, för Fullmäktige flera gånger förut anmälda beskaffenheten af Justitie-ombudsmannens nuvarande embetslokal, hade, såsom ritningen till flyglarnes förändrade inredning visar, lämpliga rum för Justitie-ombudsmannen och hans expedition blifvit föreslagna i den påbyggda sydöstra flygeln af Riksdagens hus.

Då kostnaden för uppförande af en sådan byggnad, hvarigenom, enligt det förslag Fullmäktige fått från Öfverintendents-embetet mottaga, utvidgade och fördelaktigare lokaler för Riksdagens begge Kamrar skulle beredas, enligt det uppgjorda kostnadsförslaget, komme att öfverstiga 336,000 R:dr, och då denna summa, med tillägg af det betydliga värde den egendom, som af Riksdagen begagnas, i betraktande af denna egendoms läge och storlek samt åbyggnad eger, torde i det närmaste uppgå till det belopp, för hvilket en ny byggnad åt national-representationen sannolikt skulle kunna uppföras, och då Riksdagens hus, oaktadt nu föreslagna ytterligare ny- och tillbyggnader ändock ej skulle komma att motsvara de allmänt erkända anspråken på en till begagnande af Svenska folkets ombud vid deras årliga sammanträden afsedd byggnad, hafva Fullmäktige för sin del funnit sig icke kunna tillstyrka utförandet af de, för beredande af andra sessionssalar åt Kamrarne, föreslagna byggnadsarbeten, ehuru Fullmäktige ansett sig böra meddela kännedom om det i sagda ändamål medelst vederbörande embetsmyndighets försorg uppgjorda förslag.

Beträffande åter ofvan omförmälda, flera Riksdagar underställda, men tid efter annan uppskjutna fråga om verkställigheten af det mer och mer nödvändiga afhjelpandet af bristfälligheterna i grunden under sydöstra flygeln af Riksdagens hus samt denna flygelbyggnads iståndsättande, så hafva Fullmäktige, — med återopande af ej mindre de under sednaste riksdag derom afgifna yttranden, än hvad Förste arkitekten Åbom angående samma byggnads beskaffenhet nu anført, och med afseende å angelägenheten af det föreslagna ombyggnads- och reparationsarbetets ofördröjda företagande samt behovet och den obestriddliga fördelaktigheten af de förändringar samt förbättrade och utvidgade lokaler, som genom begge flyglarnes påbyggande komme att erhållas — hemställt och tillstyrkt, att ombyggnaden af förstnämnda flygel samt begge flyglarnes påbyggnad och de mellan

dem befintliga smärre byggnadernas förändring må, efter nuvarande riksdags slut, få företagas och utföras i öfverensstämmelse med det af Förste arkitekten Åbom till dessa byggnadsarbetens utförande uppgjorda och af Öfverintendents-embetet godkända förslag samt dertill hörande ritningar; dock med rättighet för Fullmäktige att under arbetenas utförande föreskrifva och låta vidtaga de jemkningar i detta förslag, som derunder kunde finnas lämpliga och ändamålsenliga samt icke medförde någon egentlig rubbning af den hufvudsakliga planen för ifrågavarande arbeten; och hafva Fullmäktige slutligen till ytterligare stöd för denna hemställan erinrat om det i Arkitekten Åboms yttrande omförmälda förhållande, att kostnaderna för de nu tillstyrkta arbetena icke vore större, än som fullt motsvarades af det högre värde egendomen derigenom vunne.

Vid granskning af de vid sednaste riksdag framlagda och nu ånyo företedda ritningarne till de båda flyglarnas påbyggnad befinnes det, att den förut föreslagna indelningen af rummen blifvit i det hufvudsakligaste bibehållen, men att i fråga om rummens användande föreslagits några förändringar, bestående förnämligast deri dels att den lokal, som genom sydvestra flygelns påbyggnad erhålles, skulle komma att upplåtas till begagnande af Första Kammarens Talman och Kansli, hvarigenom samma Kammars nuvarande samtalsrum skulle förblifva oförändrade, dels att den påbyggda våningen i sydöstra flygeln blifvit föreslagen att användas till embetsrum för Justitie-ombudsmannen och hans expedition.

Då Utskottet funnit dessa föreslagna förändringar ändamålsenliga, har Utskottet, som icke anser rådligt att ombyggnad af östra flygeln längre uppskjutes, med hänvisning i öfrigt till den utredning af ämnet, som innefattas i Stats-Utskottets vid sistförflutna riksdag afgifna Memorial N:o 84 jemte Fullmäktiges samt Arkitekten Åboms här ofvan intagna framställningar, funnit sig böra hemställa,

att Riksdagen måtte uppdraga åt Fullmäktige i Riksgälds-kontoret att, så snart nuvarande riksdag slutat, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de uppgjorda och af Öfverintendents-embetet granskade och godkända ritningarne jemte dertill hörande kostnadsförslag, låta verkställa ombyggnad af sydöstra flygeln till f. d. Rikets Ständers hus och påbyggnad icke allenast af denna flygel, än ock af den sydvestra, jemte förändring af de båda mindre, mellan flyglarne befintliga byggnader, äfvensom att låta anbringa en täckt, med nödig värmeledning försedd gång utefter hufvudbyggnadens långsida, samt att, sedan dessa arbeten blifvit utförda, så att rummen kunna begagnas, låta borttaga trappan i Första Kammarens sessionssal och indela rummen att användas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad ritningarne utvisa, dock med rättighet för Fullmäktige dels att, derest sådant lämpligen kan ske, låta ut-

vidga den mindre läktaren i Andra Kammarens sessionsrum, dels att under arbetets utförande föreskrifva och låta vidtaga de jemkningar i afseende på rummens inredning m. m., som kunna finnas lämpliga och ändamålsenliga, utan att medföra någon egentlig rubbning af den hufvudsakliga planen för ifrågavarande byggnads- och inredningsarbeten, vid hvilkas utförande i öfrigt bör iakttagas att, så vidt sig göra låter, kostnaden därför inskränkes inom det beräknade beloppet af omkring Femtiofemtusen Riksdaler.

Stockholm den 26 April 1871.

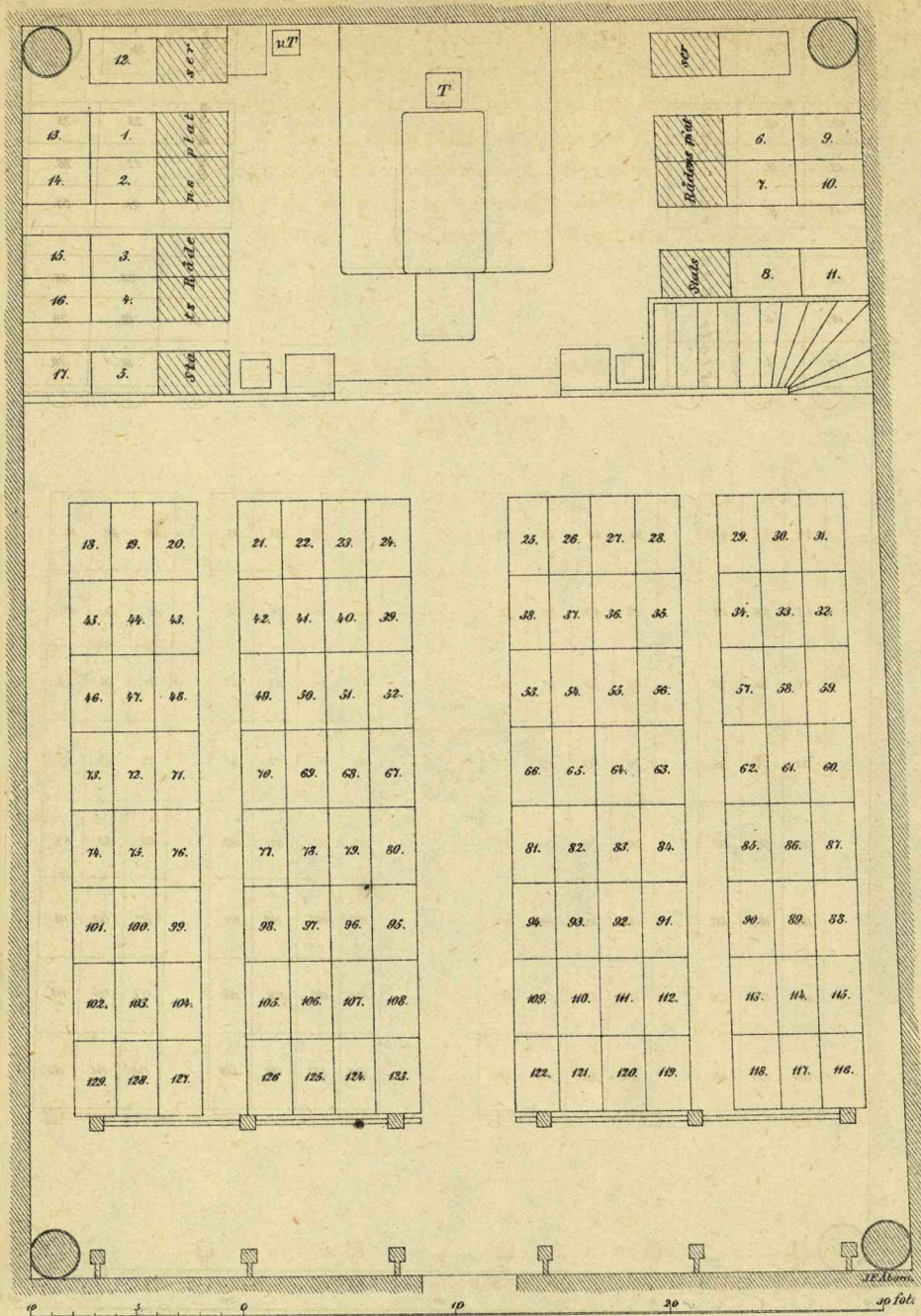
På Stats-Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.

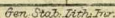
Reservation:

af Herr *A. W. Dufwa.*

Första Kammarens Sessionsrum.
Enligt den nuvarande anordningen af platserna.

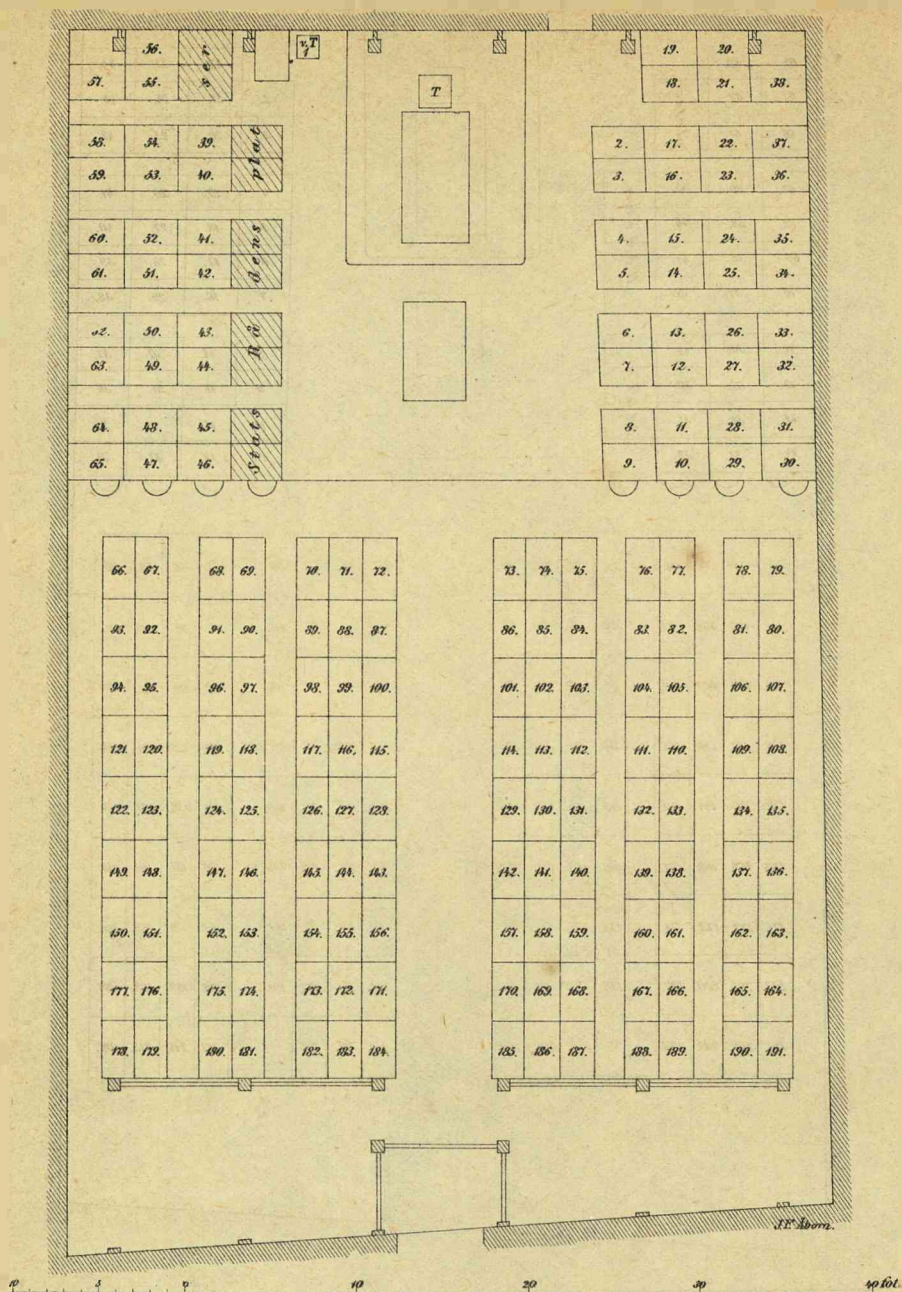

Enligt föreslagen ny ordning af platserna.

Andra Kammarens Sessionsrum.

Enligt den nuvarande anordningen af platserna.

Andra Kammarens Sessionsrum.
Följdt föreslagen vid anordning af platserna.

